

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА**

Серія педагогічна

ВИПУСК 28

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ РОЗБУДОВИ
СУЧАСНОЇ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОЇ
ТА ФІЗИКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

Кам'янець-Подільський
2022

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ № 20174-9974 ПР від 05.07.2013 р.

Рекомендувала вчена рада Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка,
протокол № 11 від 29.11.2022 р.

Збірник наукових праць включений до **Переліку фахових видань України (категорія Б)**:
Наказ МОН України № 735 від 29.06.2021 р.

Збірник індексується наукометричними базами: **Google Scholar, Index Copernicus, CEJSH.**

Міжнародна редакційна колегія:

- ОПТАСЮК С. В.** – (голова, науковий редактор), кандидат фізико-математичних наук, доцент (Кам'янець-Подільський, Україна);
- АТАМАНЧУК П. С.** – (заступник наукового редактора), доктор педагогічних наук, професор (Тернопіль, Україна);
- БОГДАНОВ І.Т.** – доктор педагогічних наук, професор (Запоріжжя, Україна);
- ГУБАНОВА А.О.** – кандидат фізико-математичних наук, доцент (Кам'янець-Подільський, Україна);
- КАРТАШОВА Л.А.** – доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна);
- КОВТОНЮК М.М.** – доктор педагогічних наук, доцент (Вінниця, Україна);
- КОРЕЦЬ М.С.** – доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна);
- КУЛИКОВА О.В.** – кандидат фізико-математичних наук, головний науковий співробітник (Кишинів, Молдова);
- КУХ А.М.** – доктор педагогічних наук, доцент (Кам'янець-Подільський, Україна);
- ЛАШКУЛ О.В.** – доктор фізико-математичних наук, професор (Турку, Фінляндія);
- ЛЮБАРЕЦЬ В.В.** – доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна);
- ЛЮБІНСЬКА Л.Г.** – доктор біологічних наук, доцент (Кам'янець-Подільський, Україна);
- МЕНДЕРЕЦЬКИЙ В.В.** – доктор педагогічних наук, професор (Кам'янець-Подільський, Україна);
- ПАВЛОВ І.А.** – кандидат фізико-математичних наук, доцент (Анкара, Туреччина);
- ПИЛИПЮК Т.М.** – кандидат фізико-математичних наук, доцент (Кам'янець-Подільський, Україна);
- ПІНЧУК О. П.** – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник (Київ, Україна);
- СТУЧИНСЬКА Н.В.** – доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна);
- ФЕДОРЧУК В.А.** – доктор технічних наук, професор (Кам'янець-Подільський, Україна);
- ШУТ М.І.** – доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України (Київ, Україна);
- ЩИРБА В.С.** – кандидат фізико-математичних наук, доцент (Кам'янець-Подільський, Україна).

Міжнародна наукова рада:

- МИРОНОВА С.П.** – доктор педагогічних наук, професор (Кам'янець-Подільський, Україна);
- МІХАЛ ВАРХОЛА** – доктор філософії, професор, Президент академічного товариства імені Михайла Балудянського (Братислава, Словаччина);
- НІКОРИЧ В.З.** – кандидат фізико-математичних наук, доцент (Кишинів, Молдова);
- ОВІД АЗАРЯ ФАРХИ** – доктор-інженер, доцент (Варна, Болгарія);
- СЛІПУХІНА І.А.** – доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна).

Відповідальні редактори:

- ПОВЕДА Т.П.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Кам'янець-Подільський, Україна);
- ЧОРНА О.Г.** – кандидат педагогічних наук, старший викладач (Кам'янець-Подільський, Україна).

Адреса редакції: вул. Симона Петлюри, 1, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл., Україна, 32301;
(тел.): (03849) 3-16-01; (факс): (03849) 3-07-83; (E-mail): kaf_fizyky@kpnu.edu.ua.
Адреса сайту збірника: <http://journals.uran.ua/index.php/2307-4507>

Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.
3-41 Серія педагогічна / [редкол.: С.В. Оптасюк (голова, наук. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Випуск 28: Концептуальні основи розбудови сучасної природничо-математичної та фізико-технологічної освіти. 158 с.

Видається з 1993 року один раз на рік.

Матеріали збірника є відображенням результатів наукових досліджень авторів та набутого ними досвіду з формування природничо-математичної компетентності та світогляду майбутнього фахівця-педагога в умовах STEM-освіти. Змістові викладки у збірнику стосуються: основних ліній розвитку та модернізації природничо-математичної освіти (STEM-освіти); мультидисциплінарності та інноваційної розбудови сучасної природничонаукової освіти; поєднання знанневих і цифрових технологій в забезпеченні якісного навчання фахівця фізико-технологічного профілю; розробки та впровадження інноваційних проєктів, програм, методик та технологій в природничонауковій освіті.

Збірник буде корисним для науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, працівникам системи загальної середньої освіти, здобувачам вищої освіти всіх рівнів, а також усім, хто цікавиться розвитком та розбудовою сучасної природничо-математичної та фізико-технологічної освіти.

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
KAMIANETS-PODILSKYI NATIONAL IVAN OHIIENKO UNIVERSITY

**COLLECTION OF RESEARCH PAPERS
KAMIANETS-PODILSKYI NATIONAL
IVAN OHIIENKO UNIVERSITY**

Pedagogical series

ISSUE 28

**CONCEPTUAL BACKGROUND OF DEVELOPMENT
OF CONTEMPORARY NATURAL-MATHEMATIC AND PHYSICS-
TECHNOLOGICAL EDUCATION**

Kamianets-Podilskyi
2022

Certificate of state registration of printed mass media:
Series of KB № 20174–9974 IIP from the date of 05.07.2013.

Printed in accordance with the decision of the Academic Council of Kamianets-Podilskyi National
Ivan Ohienko University, Protocol № 11 dated 29.11.2022.

The Scientific works are included in the List of Scientific Professional Publications of Ukraine (**category B**):
Order of Ministry of Education and Science of Ukraine №735, 29.06.2021.

The collection is indexed scientometric databases: **Google Scholar, Index Copernicus and CEJSH.**

International editorial board:

- OPTASIUK S.V.** – (*Chairman, Scientific Editor*), Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor (Kamianets-Podilskyi, Ukraine);
- ATAMANCHUK P.S.** – (*Deputy Scientific Editor*), Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ternopil, Ukraine);
- BOHDANOV I.T.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Zaporizhzhia, Ukraine);
- FEDORCHUK V.A.** – Doctor of Technical Sciences, Professor (Kamianets-Podilskyi, Ukraine);
- GUBANOVA A.O.** – Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor (Kamianets-Podilskyi, Ukraine);
- KARTASHOVA L.A.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kyiv, Ukraine);
- KORETS M.S.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kyiv, Ukraine);
- KOVTONIUK M.M.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Vinnytsia, Ukraine);
- KUKH A.M.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Kamianets-Podilskyi, Ukraine);
- KULYKOVA O.V.** – Ph.D. in Pedagogical Sciences, Senior Research Fellow (Kishinev, Moldova);
- LASHKUL O.V.** – Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor (Turku, Finland);
- LIUBARETS V.V.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kyiv, Ukraine);
- LYUBINSKA L.G.** – Doctor of Biological Sciences, Associate Professor (Kamianets-Podilskyi, Ukraine);
- MENDERETSKYY V.V.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kamianets-Podilskyi, Ukraine);
- PAVLOV I.A.** – Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor (Ankara, Turkey);
- PYLYPIUK T.M.** – Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor (Kamianets-Podilskyi, Ukraine);
- PINCHUK O.P.** – Ph.D. in Pedagogical Sciences, Senior Research Fellow (Kyiv, Ukraine);
- SHCHYRBA V.S.** – Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor (Kamianets-Podilskyi, Ukraine);
- SHUT N.I.** – Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, Academician of the NAPS of Ukraine (Kyiv, Ukraine);
- STUCHYNSKA N.V.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kyiv, Ukraine).

International Scientific Council:

- MICHAL VARHOLA** – Doctor of Philosophy, Professor, President of the Academic Society of Michael Baludyanskoho (Bratislava, Slovakia);
- MIRONOVA S.P.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kamianets-Podilskyi, Ukraine);
- NIKORYCH V. Z.** – Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor (Kishinev, Moldova);
- OVID HAZARYA FARHI** – Doctor-Engineer, Associate Professor (Varna, Bulgaria);
- SLIPUKHINA I.A.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kyiv, Ukraine).

Executive Editors:

- CHORNA O.G.** – Ph.D. in Pedagogical Sciences (Kamianets-Podilskyi, Ukraine);
- POVEDA T.P.** – Ph.D. in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Kamianets-Podilskyi, Ukraine).

Collection of research papers Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University. Pedagogical series / [Editorial Board Members: S.V. Optasiuk (Chairman, Scientific Editor) and other]. Kamianets-Podilskyi : Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University, 2022. Issue 28: Conceptual Background of Development of Contemporary Natural-Mathematic and Physics-Technological Education. 158 p.

Published since 1993 once a year

The contents of the volume reflect the authors' research and their experience while forming a natural-mathematic competence and the outlook of a future teacher within the framework of STEM-education. The topics of the volume consider: the leading lines of development and updating of natural-mathematic education (STEM-education); multidisciplinary and innovative structuring of contemporary natural and scientific education; combining of empirical and digital technologies in providing qualitative education for a professional in physics and technology; initiating and implementation of innovative projects, programs, methods, and technologies into natural and scientific education.

The volume is recommended for teachers of higher educational institutions and general secondary schools, students of all degrees, as well as for those interested in the development of contemporary natural-mathematic and physic-technological education.

UDC 378.4(477.43)(082):53(063)

- Н.Д. Устинова, С.В. Котлярова, О.І. Ільїнська. Харків: НТУ «ХП», 2022. 304 с.
7. Положення про порядок навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності працівників і здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, затверджене Вченою радою університету імені Івана Огієнка 29.06.2017 р. (протокол № 8).
 8. Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України.
 9. Примірний тематичний план навчання та підвищення кваліфікації з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 31.01.2019 року № 99.
 10. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці. НПАОП 0.00-4.12-05.

Oksana Chorna, Oleh Rachkovskyy

Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University

FEATURES OF THE STUDY OF ELECTRICAL SAFETY ISSUES DURING LIFE SAFETY AND OCCUPATIONAL SAFETY TRAINING IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The relevance of the issue of electrical safety is characterized by the wide application of electric current in all

manifestations of human life and activity without exception. In order to reduce the level of electrotraumatism during the educational process, work is being organized to prepare the educational institution for the new academic year. The article defines the areas of activity of the administration of the educational institution regarding: bringing engineering and technical communications, equipment in compliance with current standards, rules and norms of electrical safety, organizing training and testing electrical safety knowledge of employees and students. It is important not only to observe the rules of electrical safety, but also to know about the causes of electrical injuries, the specifics of the effect of electric current on the human body, and about the adverse conditions of electric shock.

In the educational institution, efforts should be made to raise the awareness of employees and students regarding the observance of safe conduct of educational classes, work and improvement of the state of the educational and industrial environment. All officials of the educational institution must solve professional tasks taking into account the requirements of occupational health and safety and possess basic professional competences in occupational health and safety.

Key words: labor protection, life safety, electrical safety, training.

Отримано: 21.10.2022

УДК 378

DOI: 10.32626/2307-4507.2022-28.147-151

Г. П. Щука¹, Ю. В. Безрученков², О. І. Міхо³

¹*Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ*

²*Луганський національний університет імені Тараса Шевченка*

³*Академія праці, соціальних відносин і туризму*

e-mail: ¹halina.shchuka@gmail.com, ²br7920@gmail.com, ³alyonamikho@gmail.com;

ORCID: ¹0000-0003-4368-5081, ²0000-0003-0347-1812, ³0000-0003-1547-5597

ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ З ТУРИЗМУ

У статті визначено ключові аспекти формування змісту вибіркової фахової дисципліни на прикладі освітнього компонента «Подієвий туризм». У результаті проведеного дослідження джерел було визначено фахові компетентності фахівця з подієвого туризму, зміст дисципліни та способи організації діяльності здобувачів з використанням студентоцентрованого, компетентнісного та особистісного підходів.

Формування індивідуальної освітньої траєкторії згідно з нормативними документами передбачає вибір здобувачем вищої освіти не менш ніж 25% від загальної кількості кредитів ЄКТС. Вибіркові дисципліни пропонуються закладом вищої освіти для більш повного задоволення освітніх та кваліфікаційних потреб і можливостей здобувачів; забезпечення регіональних потреб у фахівцях певної спеціалізації; ефективного використання кадрових, матеріально-технічних та інших ресурсів закладу вищої освіти. Вибір дисциплін здобувачами відбувається блоками на весь період навчання або зі спеціального переліку тільки на наступний навчальний рік.

При підготовці фахівців з туризму значна увага приділяється вивченню спеціалізованого туризму з метою підвищення ефективності реалізації регіонального туристичного потенціалу. Введення «Подієвого туризму» до переліку вибіркової дисципліни визначається високими темпами його розвитку, гнучкістю та швидкою адаптацією до сучасних умов, світовим досвідом підготовки здобувачів за цим напрямом, широким переліком видів професійної діяльності за визначеним фахом (фасилітатор, продюсер туристичних подій, менеджер з event туризму в дестинації тощо). Визначений перелік компетентностей впливає на формування змісту вибіркової дисципліни. Фахівець з подієвого туризму, з одного боку, є менеджером зі створення подієвих турів, який має враховувати наявні подієві ресурси, їх значимість для туристичної мотивації, специфіку подієвих турів. З іншого боку, він менеджер спеціальних подій, який вміє створювати і просувати турпродукт-подію для залучення туристів в дестинацію.

Ключові слова: вибіркова дисципліна, освітній компонент, фахові компетентності, подієвий туризм.

Система вищої освіти повинна забезпечувати підготовку компетентних фахівців, одночасно створюючи всі умови для розвитку соціально активних особистостей, здатних до самореалізації. Формування

компетентностей здійснюється через зміст освіти, який у вигляді навчального матеріалу розподіляється між освітніми компонентами. Дуже важливо, щоб усі компоненти професійної підготовки охоплювалися за-

гальним системотвірним чинником, яким є спеціальність [9, с. 62-63].

Очевидно, що формування основних компетентностей фахівця здійснюється під час вивчення обов'язкових дисциплін, зміст яких більшою мірою унормовано. Натомість, зміст вибірових дисциплін професійної підготовки визначається викладачем в залежності від спеціалізації, яку дає можливість опанувати цей освітній компонент.

Переведення змісту професійної підготовки в зміст навчальної дисципліни – складний процес, звідси, формальні вимоги, які передбачають наявність у викладача відповідної професійної кваліфікації (тема дисертації, наукові публікації, навчальні посібники, досвід роботи тощо) є доцільними: викладач повинен добре орієнтуватися в інформаційному матеріалі, розуміти потреби ринку праці. Також треба брати до уваги мотиви, які спонукали здобувача до вивчення даного освітнього компоненту.

Особливої актуальності питання визначення змісту вибірових дисциплін набуває у змішаних групах, де частина здобувачів – з іншої спеціальності чи галузі знань. Складність полягає в тому, що:

- дисципліни професійної підготовки покликані забезпечити формування конкретних фахових компетентностей, що відбувається в процесі вивчення блоку дисциплін. Тоді як реалізуючи право вільного вибору, здобувач обирає одну з дисциплін. Отже, постає питання щодо уточнення мети викладання та очікуваних результатів навчання;
- частина здобувачів (з інших ОП) не має базових знань зі спеціальності, до якої належить вибірова дисципліна. Очевидно, необхідно переглянути її зміст, враховуючи відсутність пререквізитів.

Питання викладання вибірових дисциплін не належать до глобальних викликів, з якими доводиться боротися вітчизняній системі вищої освіти в умовах спочатку пандемії Covid-19, а потім загострення російської агресії. Тому кількість наукових доробок у цьому напрямі незначна і представлені вони, в основному, неконцептуальними дослідженнями: аналіз можливих ризиків при виборі студентом дисципліни (А. Волівач & Г. Хімічева, 2017), описом досвіду організації викладання вибірових дисциплін в окремому ЗВО (І. Габенко, 2017) чи власного досвіду (Ю. Локшина, 2020; L. Slobodianiuk; S. Marchyshyn; A. Savych, 2021; Л. Боровик & О. Боровик, 2022; Т. Пузікова, 2020). Цілковито очевидно, результати цих досліджень цікаві обмеженому колу викладачів (насамперед тим, хто забезпечує викладання саме цих освітніх компонентів).

Тим не менш, проблеми визначення змісту вибірових фахових дисциплін є загальними і такими, що впливають на якість освітнього процесу. Тому **мета нашого дослідження** – визначити ключові аспекти формування змісту вибірових фахових дисциплін. Для конкретизації теоретичних положень буде використано досвід викладання навчальної дисципліни «Подієвий туризм» як вибірової.

Дослідження проводилося в кілька етапів на основі системного підходу, відповідно до якого підготовка фахівця – це складна відкрита система, струк-

тура якої характеризується рядом взаємопов'язаних та взаємозалежних елементів, одним з яких є вибірові дисципліни, кожна з яких також є складною системою, але нижчого порядку.

На першому етапі в результаті аналізу наукової літератури та Інтернет-джерел встановлено компетентності фахівців з подієвого туризму.

Наступний етап – визначення змісту, способів організації діяльності здобувачів проходив з використанням студентоцентрованого (орієнтація на усвідомленість та внутрішню мотивацію студента під час вивчення дисципліни), компетентнісного (визначення очікуваних результатів навчання через загальні та спеціальні компетентності) та особистісного (орієнтація на особистість як на мету підготовки) підходів та застосуванням аналітико-синтетичного, порівняльно-зіставного методів, також спостереження, опитування, абстрагування та конкретизації. На цьому етапі було проведено аналіз світового досвіду підготовки бакалаврів за обраною освітньою компонентою.

На завершальному етапі (представлення результатів) використовувалися методи систематизації та узагальнення.

Формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачем вищої освіти відбувається у відповідності до ст. 62 п. 1.15 Закону України «Про вищу освіту», яка унормовує «вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та робочим навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25% загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти» [11].

Вибіркові навчальні дисципліни (вживаються як синонімічні також поняття «вибіркові компоненти», «навчальні дисципліни за вибором здобувача вищої освіти») пропонуються для: 1) більш повного задоволення освітніх та кваліфікаційних потреб і можливостей здобувачів; 2) забезпечення регіональних потреб у фахівцях певної спеціалізації; 3) ефективного використання кадрових, матеріально-технічних та інших ресурсів закладу вищої освіти.

Отже, вибірові компоненти покликані забезпечити формування як загальних, так і професійних компетентностей, і за цим критерієм поділяються на дві великі групи, які в різних ЗВО поділяються ще на три (вибіркові дисципліни для спеціалізації / іншої спеціалізації / гуманітарного блоку [10]) або чотири (дисципліни гуманітарного спрямування / духовного спрямування / широкої спеціалізації / фахові [14]) блоки.

Вибір дисциплін традиційно відбувається у двох формах: за блоками (на весь період навчання) або зі спеціального переліку (на наступний навчальний рік). У блоки в основному формуються дисципліни професійної підготовки, у переліку подаються дисципліни як професійної, так і загальної підготовки.

Студент має право вибирати навчальні дисципліни як зі своєї, так і з іншої ОП, і з іншого рівня освіти. Процедура вибору дисциплін визначається, а потім оприлюднюється в кожному ЗВО у вигляді відповідних Положень, і наразі вже добре відпрацьована.

Дисципліни, які увійдуть у перелік компонентів для вільного вибору здобувачів, визначаються профільними кафедрами з огляду на тенденції розвитку галузі та її кадрові потреби. При підготовці фахівців

сфери туризму значна увага приділяється вивченню спеціалізованого туризму – це дає можливість (у перспективі) використовувати стратегію блакитного океану [8], реалізувати регіональний туристичний потенціал. Відповідно, здобувачам пропонуються для вивчення різні види туризму: лікувально-оздоровчий / медичний / велнес / івент / сільський / екологічний тощо з метою підготовки фахівця до створення та реалізації турпродукту, враховуючи специфіку кожного з цих видів спеціалізованого туризму.

Деталізуємо цей процес на прикладі визначення змісту вибіркової фахової дисципліни «Подієвий туризм».

Перше. Визначення доцільності введення в освітній процес даної дисципліни: встановити тенденції розвитку галузі та рівень її кадрового забезпечення.

Для цього слід звернути увагу на світовий досвід підготовки фахівців сфери туризму та гостинності. Завдяки аналізу освітніх програм підготовки бакалаврів на платформі StudyPortals [6], об'єднаних напрямом «Гостинність, дозвілля та спорт», було визначено, що освітня програма «Менеджмент спеціальних подій (Івент-менеджмент)» часто поєднується з освітніми програмами «Туризм та дозвілля» та «Менеджмент гостинності», внаслідок чого формуються міжгалузеві освітні програми.

Аналізуючи розвиток світового туристичного ринку науковці (А. Venur & В. Bramwell [1]; В. McKercher [4]) прийшли до висновку, що на даному етапі ключовим туристичним продуктом виступає подієвий туризм (івент-туризм, івентивний туризм, event туризм). Ці висновки підтверджуються статистичними даними ВТО [5]: подієвий туризм демонструє високі темпи розвитку і має тенденцію до зростання.

Подієвий туризм – це соціальне, культурне, економічне явище, що передбачає подорож людей за межі їхнього проживання з метою участі або споглядання певної події, та діяльність юридичних та фізичних осіб, які цю подорож забезпечують. Даний вид туризму можна розглядати, як мінімум, з двох точок зору: туроперейтингу (продаж напрямку та формування програми перебування) та менеджменту туристичної дестинації (розвиток і просування на туристичному ринку території за рахунок організації івентів). Звідси, івент туризм – це спеціалізація, що базується на маркетингу (D. Getz, 2004 [2, с. 13]).

Треба відзначити, що весь період розвитку івентивного туризму організацією подій займалися аматори. Проте, величезні кошти, які вкладаються в проведення заходу, та значні вигоди, які можна отримати, якщо він успішний, змушують переглянути питання його кадрового забезпечення. D. Getz розглядає фахівця у сфері подієвого туризму в основному з точки зору організації іміджевих для регіону туристичних подій (див. *таблицю 1*).

Можливі місця майбутньої роботи таких фахівців – це туристичні підприємства, музеї та історико-культурні пам'ятки, художні галереї та виставкові центри, організатори фестивалів та інших спеціальних

подій, event-агентства, місцеві органи влади тощо. Як бачимо, ринок івент-туризму представляє калейдоскоп з можливостей для роботи як у державних органах, так і в приватних фірмах та громадських організаціях. Враховуючи різноманітність та різноплановість івентів, сфера застосування фахівців з подієвого туризму майже безмежна.

Таблиця 1.

Кар'єрні шляхи у сфері подієвого туризму

Професія	Завдання; галузі знань
Фасилітатор / координатор заходів	- робота з подіями в пункті призначення, щоб допомогти реалізувати їхній туристичний потенціал (фінансування, поради, маркетинг); - зв'язок із конференц-/виставковими центрами та іншими місцями; - зв'язок зі спортивними та іншими організаціями, які проводять заходи.
Продюсер туристичних подій	- створення та продюсування події спеціально для їх туристичної цінності; - управління зацікавленими сторонами (з численними партнерами заходу).
Менеджер з Event Tourism (в дестинації)	- розроблення стратегії для місця призначення; - інтеграція події з розробкою продукту та створенням іміджу/брендінгом.
Аналітик і дослідник політики у сфері івент-туризму	- співпраця з політиками для сприяння розвитку подій-туризму; - проведення досліджень (наприклад, техніко-економічне обґрунтування, прогнозування попиту, оцінка впливу та оцінка ефективності).
Event Bidding	- проведення торгів, тендерів серед стейкхолдерів події; - розвиток стосунків, що призведуть до виграшних подій для місця призначення.
Обслуговування подій	- надання основних і спеціальних послуг для подій (наприклад, подорожі та логістика; розміщення та бронювання місць; контакти постачальника).

Джерело: D. Getz [3, с. 406]

Другий крок: встановлюємо перелік компетентностей, якими має оволодіти здобувач. Подієвий туризм, як і всі види спеціалізованого туризму, функціонує у двох складних системах: одна з них – туризм, друга – та, яка визначає спеціалізацію. В даному випадку – індустрія дозвілля (*рис. 1*). Отже, фахівець подієвого туризму повинен бути обізнаний в обох.

Формування спеціальних (предметних) компетентностей фахівця подієвого туризму (в сфері туриз-

Рис. 1. Положення подієвого туризму (D. Getz [3, с. 406])

му) передбачає розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів (К 19 [12, с. 6]) та здатність аналізувати ринок Event-послуг і знаходити власний унікальний напрямок (у сфері дозвілля).

Третій крок. Визначення змісту освіти. Традиційно обсяг вибіркових дисциплін обмежується 3-4 кредитами, що передбачає 30–40 год. на аудиторну роботу та 60–80 – на самостійну. Спеціалізація відбувається на базі тих фундаментальних знань, які студенти отримали під час вивчення туризмознавчих дисциплін.

Насамперед, у зміст вноситься те, що відрізняє подієвий туризм від інших видів туризму: його основні характеристики та відмінні риси, специфічні функції та значення (для туриста, туристичної фірми, туристичної дестинації, держави), особливості правового забезпечення.

Враховуючи світовий досвід та потреби ринку з підготовки фахівців, зміст дисципліни «Подієвий туризм» повинен також включати питання туроперейтингу подієвих турів; менеджменту та маркетингу спеціальних подій, але тільки тих подій, які приваблюють значну кількість туристів та сприяють розвитку туристичної дестинації (фестивалів, карнавалів тощо).

З точки зору оперейтингу подієвих турів, доцільно включити питання класифікації подієвих ресурсів, визначення мотивації туристів при виборі спеціальних подій для відвідування, географію подієвого туризму, специфіку створення турпродукту у подієвому туризмі (прив'язка до дати проведення події, визначення закладів розміщення з урахуванням основних програмних заходів, бронювання квитків на заходи тощо).

У другому блоці завдань йдеться про створення туристичного продукту-події, який характеризується високим ступенем тематичної однорідності, концентрацією локації у часі і просторі, виключністю, іноді циклічністю [7] і, з точки зору туристичної мотивації, є цікавим для відвідування. Менеджмент спеціальних подій (івент-менеджмент) включає всі заходи з планування, організації, контролю та управління, зокрема визначення цільової аудиторії, розробку концепції спеціальної події, координацію всіх технічних аспектів до її початку тощо. Етап планування події включає бюджетування, планування, вибір місця, отримання необхідних дозволів, координацію транспортування, паркування, харчування, вибір спікерів або артистів, оформлення місця проведення, декорування, забезпечення охорони, координацію з постачальниками послуг, управління ризиками.

Фахівці з івент-менеджменту в залежності від сутності їх професійної діяльності поділяють на такі групи:

1) креативна команда: володіння основами маркетингу та PR; знання законів режисури, обізнаність у різних видах мистецтва (музиці, живописі, літературі, кінематографі);

2) менеджери: знання в галузі фінансів і маркетингу, розуміння основ планування, вміння збирати інформацію, планувати заходи, управляти логістичними процесами, прораховувати ризики;

3) технічна підтримка: робота зі звуковим та світловим обладнанням, створення сценічних конструкцій, спецефектів і піротехніки [13].

Таким чином, зміст дисципліни повинен охоплювати:

- основні характеристики івент-туризму, його відмінні риси,
- функції та значення (для туриста, туристичної фірми, туристичної дестинації, держави),
- правове забезпечення,
- ресурсну базу,
- стан та перспективи розвитку в Україні, Європейському туристичному регіоні, світі;
- особливості менеджменту, маркетингу та туроперейтингової діяльності в даному сегменті туристичного ринку.

Отже, підготовка фахівця вимагає спеціального відбору змісту, який має особистісно орієнтовану спрямованість, забезпечує розвиток компетентностей і професійно значущих особистісних якостей.

Фахівець з подієвого туризму, з одного боку, є менеджером зі створення подієвих турів, який враховує наявні подієві ресурси, їх значимість для туристичної мотивації, специфіку цього турпродукту. З іншого боку, він менеджер спеціальних подій, який вміє створювати і просувати турпродукт-подію для залучення туристів в дестинацію.

Визначення змісту вибіркової фахової дисципліни повинно відбуватися з урахуванням тенденцій розвитку світового господарства, особливостей розвитку та кадрових потреб регіону, людських і матеріально-технічних ресурсів кафедри та врахування попередньої підготовки (чи її відсутності) здобувачів. Останнє значною мірою вирішується за рахунок правильно визначених методів на прийомів навчання, що буде темою подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Benur A., Bramwell B. Tourism product development and product diversification in destinations. *Tourism Management*. 2015. Вип. 50. С. 213–224.
2. Getz D. Event management and event tourism. New York, 2004. 520 p.
3. Getz D. Event tourism: definition, evolution, and research. *Tourism Management*. 2008. Вип. 29. С. 403–428.
4. McKercher B. Towards a taxonomy of tourism products. *Tourism Management*. 2016. Вип. 54. С. 196–208.
5. Всесвітня туристична організація. Офіційний сайт. URL: <https://www2.unwto.org> (дата звернення 11.11.2022).
6. Знайдіть навчання своєї мрії. URL: <https://www.bachelorsportal.com> (дата звернення 11.11.2022).
7. Kachmarek J, Stasyak A., Włodarczyk B. Produkt turystyczny. Pomysł – organizacja – zarządzanie. Wydanie II Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne S.A., 2010. 464 p.
8. Кім В., Моборн Р. Стратегія Блакитного Океану. Як створити безхмарний ринковий простір і позбутися конкуренції. Харків, 2019. 270 с.
9. Литвин А.В., Мамрич С.А. Удосконалення методики навчання спеціальних предметів у ступеневій професійній підготовці фахівців. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2003. Вип. 13. С. 61–65.
10. Положення про вибіркові дисципліни у Львівській Національній академії мистецтв. 2018 р. URL: <https://>

Inam.edu.ua/files/Academy/publicinfo/ustanovchi/vubirkovi_duscuplinu.pdf

11. Про вищу освіту: Закон України в редакції від 27.10.2022 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 11.11.2022).
12. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 242 «Туризм» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Наказ МОН України № 1068 від 04 жовтня 2018 р. Київ, 16 с.
13. Event-менеджмент / Хальцбаур У., Йеттингер Э., Кнаузе Б., Мозер Р., Целлер М. ; [пер. с нем. Т. Фоминой]. Москва: Эксмо, 2007. 384 с.
14. Штанько Л. Вибіркові предмети. Український гуманітарний інститут : офіційний сайт. URL: <https://ugi.edu.ua/dlia-choho-studentam-vybirkovyi-dystsypliny/>

Halyna Shchuka¹, Yuriy Bezruchenkov², Olena Mikho³

¹*Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

²*Luhansk Taras Shevchenko National University*

³*Academy of Labour, Social Relations and Tourism*

DETERMINATION OF THE CONTENT OF AN ELECTIVE DISCIPLINE FROM TOURISM

The article defines the main aspects of forming the content of elective professional disciplines based on the example of the educational component “Event tourism”. As a result of the research, the professional competencies of the specialist in event tourism, the content of this discipline and the organizing activities of the students using student-centred, competence-based and personal approaches were determined.

The individual educational trajectory in accordance with regulatory documents requires the student of higher education to choose at least 25% of the total number of ECTS. Elective disciplines are offered by the institution of higher education to more fully meet the educational and qualification needs and capabilities of students; fulfil the regional needs for specialists of a certain specialization; effective use of personnel, technical and other resources of the institution of higher education. Candidates choose subjects in blocks for the entire period of study or from a list only for the next academic year.

When training tourism specialists, considerable attention is paid to the study of specialized (niche) tourism to increase the effectiveness of the implementation of regional tourism potential. The inclusion of “Event tourism” to the list of elective disciplines is explained by its high rate of development, flexibility and rapid adaptation to relevant conditions, worldwide experience in training students in this field, a wide list of professional activities in a speciality (facilitator, producer of tourist events, manager of event tourism in the destination, etc.). The defined list of competencies affects the formation of the content of the elective discipline. An event tourism manager, on the one hand, is a manager for creating event tours, who must take into account the available event resources, their significance for tourist motivation, and the specifics of event tours. On the other hand, he is a special events manager who knows how to create and promote such a tourism product as an event to attract tourists to the destination.

Key words: educational component, elective discipline, professional competences, event tourism

Отримано: 29.11.2022

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК АВТОРІВ	6

Розділ 1. ОСНОВНІ ЛІНІЇ РОЗВИТКУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТИ (STEM-ОСВІТИ)

<i>Думанська Т. В., Смержевський Ю. Л., Гоменюк Г. В.</i> STEM-компетентності майбутніх учителів математики та методи їх формування	7
<i>Ксендзенко О. П.</i> Модель формування цифрової компетентності майбутніх учителів фізики в умовах STEM-освіти	11
<i>Кух А. М., Пицаль А. О.</i> Модель адаптивного навчання в системі STEM-освіти	14
<i>Рибалко А. В., Рибалко О. С., Захарчук О. П.</i> STEM-дослідження школярів у приладобудуванні	19
<i>Смержевський Ю. Л., Білик Р. М., Гордієнко І. В.</i> Фізичні задачі як один із методів формування природничих компетентностей учнів на уроках стереометрії	23
<i>Стецюк О. Б.</i> Технологія Bring Your Device як засіб підвищення ефективності навчання фізики	27
<i>Шут М. І., Благодаренко Л. Ю., Січкара Т. Г.</i> Першочергові цілі та завдання на шляху реалізації інтегративної моделі природничонаукової і технічної освіти	32
<i>Щирба В. С., Моцик Р. В., Фуртель О. В.</i> STEM-освіта в інноваційних процесах формування сучасного фахівця фізико-технологічного напрямку	35

Розділ 2. ФЕНОМЕН МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНОСТІ В ІННОВАЦІЙНІЙ РОЗБУДОВІ СУЧАСНОЇ ПРИРОДНИЧОНАУКОВОЇ ОСВІТИ

<i>Атаманчук П. С.</i> Навички, уміння, переконання: найвищі рівні компетентності та світогляду індивіда	40
<i>Благодаренко Л. Ю., Василенко С. Л.</i> Модель організації освітнього процесу при вивченні сучасних проблем квантової фізики	46
<i>Мендерецький В. В., Недільська У. І.</i> Побудова методичної системи підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін	50
<i>Панчук О. П., Смержевський Ю. Л.</i> Проектна технологія як засіб розвитку професійної компетентності майбутніх вчителів фізики та математики	54
<i>Рокицький М. О., Дераженко А. В.</i> Новий навчальний предмет «Science» у закладах середньої освіти	57

Розділ 3. ПОЄДНАННЯ ЗНАНСЬВИХ І ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКІСНОГО НАВЧАННЯ ФАХІВЦЯ ФІЗИКО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

<i>Дембіцька С. В., Мясковська М. О., Мясковська Д. Я.</i> Засоби активізації навчально-пізнавальної діяльності в процесі викладання курсу «Технології захисту інформації»	62
<i>Лиса Г. В., Моклюк М. О., Сільвейстр А. М.</i> Застосування засобів мультимедіа в процесі роботи вчителя зі здійснення політехнічного навчання	67
<i>Панкевич С. С.</i> Особливості проведення лабораторних робіт з електрики в системі очно-дистанційного навчання	71
<i>Рулупіук Tetiana, Sukmaniuk Valeria.</i> Study of algorithms for sorting information in different types arrays	76
<i>Поведа Р. А., Поведа Т. П., Ліщинський І. М.</i> Особливості лекцій з фізики з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у ЗВО	81

<i>Поведа Т. П., Поведа Р. А., Ліщинський І. М.</i> Педагогічна практики у системі професійної підготовки майбутніх фахівців за спеціальністю середня освіта (фізика).....	85
<i>Смалько О. А.</i> Формування у майбутніх фахівців історично-аналітичного погляду на розвиток інформаційних технологій	90
<i>Ткаченко А. В., Кулик Л. О.</i> Віртуальні фізичні демонстрації у лабораторному практикумі з методики навчання фізики як засіб формування фахових компетентностей майбутніх вчителів фізики та інформатики.....	96

Розділ 4. ПРИРОДНИЧОНАУКОВА ОСВІТА: РОЗРОБКА ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ, ПРОГРАМ, МЕТОДИК ТА ТЕХНОЛОГІЙ

<i>Галатюк Ю. М., Галатюк Т. Ю.</i> Методологічний компонент пізнавальної діяльності у навчанні фізики в Новій українській школі	102
<i>Килимник С. М., Кух А. М.</i> Цифрові засоби у вивченні астрономії.....	106
<i>Козловський Ю. М., Опачко М. В., Білик О. С.</i> Використання ковзного контролю в процесі вивчення фізики у закладах загальної середньої та професійно-технічної освіти	110
<i>Кух А. М., Кух О. М.</i> Віртуальні цифрові середовища у постановці дистанційного навчального експерименту з фізики	114
<i>Лісовський А. С., Федчук Р. І., Гарбар В. В.</i> Спортивний туризм у системі фізичного виховання учнівської та студентської молоді	118
<i>Рачковський О. М., Оптасюк С. В., Поведа Р. А.</i> Особливості дослідження гальваноманітних характеристик напівпровідникових тонких плівок	122
<i>Смірнов О. Е., Мунтян М. С., Губанова А. О., Оптасюк С. В.</i> Методичний аспект проведення спостережень за зміною об'ємної концентрації радону в залежності від географічно-сейсмічних параметрів у регіоні	125
<i>Вень Сяоцзін, Корсун І. В.</i> Формування дослідницької компетентності майбутніх вчителів фізики у процесі розв'язування фізичних задач	129
<i>Терещук С. І.</i> Методи розвитку критичного мислення в учнів на уроках фізики у закладах загальної середньої освіти	134
<i>Чернюк Г. В., Матвійчук Б. В., Матуз О. В., Придеткевич С. С.</i> Науково-педагогічний рівень та методика ландшафтно-оціночних досліджень малих територій у кваліфікаційних (дипломних) роботах	138
<i>Чорна О. Г., Рачковський О. М.</i> Особливості вивчення питань електробезпеки під час навчання з безпеки життєдіяльності та охорони праці в закладах освіти	143
<i>Щука Г. П., Безрученков Ю. В., Міхо О. І.</i> Визначення змісту вибіркової дисципліни з туризму.....	147
ДАНІ ПРО АВТОРІВ	152

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА**

Серія педагогічна

ВИПУСК 28

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ РОЗБУДОВИ
СУЧАСНОЇ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОЇ
ТА ФІЗИКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

Підписано до друку 16.12.2022 р. Гарнітура «Таймс».
Папір офсетний. Друк цифровий. Формат 60×90 1/8.
Умов. друк. арк. 19,75. Обл.-вид. арк. 24,7.
Тираж 55. Зам. № 1006.

Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка,
вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300

Свідоцтво серії ДК № 3382 від 05.02.2009 р.

Віддруковано згідно з наданим оригінал-макетом
у друкарні ТОВ «Друкарня "Рута"»,
свід. Серія ДК № 4060 від 29.04.2011 р.
Вул. Руслана Коношенка, 1, м. Кам'янець-Подільський, 32300.